

Pr. Gabriel-Viorel Gârdan
Pr. Emilian-Iustinian Roman
Pr. Ioan Cozma

**Căsătoria și familia.
Izvoare legislative
bisericești și laice (sec. XX-XXI)**

– volumul II –

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia
2020

Cuprins

Familia creștină între gândirea Bisericii și legislația civilă din România.....	7
Notă asupra ediției.....	37
1. Codul civil, București, 1907	39
2. Regulament pentru procedura judecătorească în cauzele matrimoniale, Sibiu, 1912	119
3. Constituția din anul 1923	122
4. Lege nr. 493 din 21 februarie 1928 privind actele stării civile	123
5. Legea pentru regimul general al cultelor (1928)	134
6. Constituțiunea din anul 1938	135
7. Codul civil român din 4 decembrie 1864 cu toate modificările ulterioare, București, 1938	136
8. Pravila bisericească	233
9. Constituția Republicii Populare Române din anul 1948	270
10. Decret Nr. 177 din 4 august 1948	271
11. Constituția Republicii Populare Române din anul 1952	272
12. Codul Familiei din anul 1953	273
13. Decret privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, 1954	306
14. Decret pentru punerea în aplicare a Codului Familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, 1954	313
15. Codul familiei - Legea Nr. 4/1953	326
16. Constituția Republicii Socialiste România din anul 1965	361
17. Constituția României din anul 1991	362
18. Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă	363
19. Decret pentru promulgarea Legii cu privire la actele de stare civilă, 1996	364
20. Lege pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul familiei și din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, 1999	365
21. Decret privind promulgarea Legii pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul familiei și din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, 1999	368
22. Constituția României din anul 2003	369
23. Legea nr. 286/2009 privind Codul penal	370
24. Decret pentru promulgarea Legii privind Codul penal, 2009	374

25. Legea nr. 287/2009 privind Codul civil	375
26. Decret pentru promulgarea Legii privind Codul civil, 2009	482
27. Lege privind Codul de procedură civilă, 2010	483
28. Decret pentru promulgarea Legii privind Codul de procedură civilă, 2010	498
29. Legea nr. 202 / 2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor	499
30. Decret pentru promulgarea Legii privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, 2010	505
31. Hotărâre pentru aprobarea Metodologiei cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă, 2011	506
32. Lege pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil	584
33. Decret privind promulgarea Legii pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, 2011	621
34. Hotărârea nr. 9027 din 25 octombrie 2011 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu prevederile noului Cod Civil și implicațiile acestora în activitatea unităților de cult și în viața religioasă a credincioșilor	622
35. Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă	624
36. Decret privind promulgarea Legii pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, 2012	634
37. Lege nr. 187 din 24 octombrie 2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal	638
38. Decret privind promulgarea Legii pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, 2012	640
39. Hotărârea Sfântului Sinod nr. 311 din 28 februarie 2013 privind necesitatea respectării rânduielilor liturgice referitoare la oficierea Tainei Sfintei Cununii numai în locașurile de cult parohiale	641
40. Regulamentul autorităților canonice disciplinare și al instanțelor de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, București, 2015	644
41. Sfânta Taină a Cununii și impedimentele la aceasta – Document aprobat de către Sfântul și Marele Sinod din Creta (2016)	649
Bibliografie.....	655

Familia creștină între gândirea Bisericii și legislația civilă din România¹

Pr. conf. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan

Pr. lect. univ. dr. Emilian-Iustinian Roman

Nu trebuie să fii nici profet și nici un analist genial, ci doar un observator onest al realităților cotidiene, pentru a constata că societatea post-modernă traversează o criză morală acută, caracterizată prin libertinaj, indiferentism, egoism, narcisism, lipsă de responsabilitate, de repere și de valori. Teritoriul în care toate aceste aspecte se manifestă, se înmulțesc, se înfruntă și produc daune, uneori ireparabile, este mai ales viața de familie. Din această perspectivă, ne propunem să realizăm o succintă analiză a familiei creștine, pentru a evidenția caracterul său de taină și dimensiunea soteriologică, să reafirmăm atât bazele sale religio-morale, cât și cele canonice și să reflectăm asupra prevederilor legislației civile, în mod particular asupra Codurilor civil și penal, care reglementează, din punct de vedere juridic, întemeierea și „funcționarea”

¹ Studiul de față reprezintă o actualizare a analizelor cuprinse în două studii publicate anterior și anume Gabriel-Viorel Gârdan, Emilian-Iustinian Roman, „Considerații teologice, canonice, bioetice și juridice asupra noilor Coduri penal și civil”, în vol.: *Medicină și teologie: in honorem prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta*, Alexandru Moraru, Gabriel-Viorel Gârdan (editori), Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012; Gabriel-Viorel Gârdan, Emilian-Iustinian Roman, „Codul penal vs. valorile Bisericii. Observații canonice și teologice pe marginea proiectului noului cod penal”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LIV (2009), 1, pp. 87-96. Am considerat că o astfel de actualizare se impune în contextul intrării în vigoare a Codurilor Civil (2011) și Penal (2012). Pe de altă parte am dorit să punem în lumină normele actuale care guvernează căsătoria și familia din perspectivă juridică și canonică.

familiei, precum și infracțiunile contra familiei, uneori fără să răspundă exigențelor morale ale Bisericii².

Atunci când vorbim despre căsătorie și despre familie, din perspectivă creștină și din perspectivă juridică, plecăm de la premisa că omul, această „ființă necunoscută”³, are o dublă cetățenie: este cetățean al unui stat și, din acest motiv, are obligația de a respecta legislația statului respectiv, dar este și cetățean al Împărăției lui Dumnezeu, cetățenie dobândită prin înnoirea baptismală, iar din această perspectivă este chemat să-și articuleze existența pe normele prescrise de canoanele Bisericii.

La o răsfoire atentă a normelor canonice, observăm că Biserica a acordat o atenție deosebită căsătoriei și familiei de-a lungul timpului. Izvoarele referitoare la acestea sunt cea mai

² Există în literatura de specialitate mai multe analize referitoare la raporturile dintre prevederile canonice și cele juridice cu privire la căsătorie și viața de familie. Acestea au în vedere prevederile existente în Codul Familiei, prevederi abrogate însă odată cu intrarea în vigoare la 1 octombrie 2011 a noului Cod civil (Legea 287/17 iulie 2009) publicat în *Monitorul Oficial*, nr. 511/24 iulie 2009. Dintre cele mai recente, vezi: Pr. Alexandru-Gabriel Gherasim, „Condiții și impedimente la încheierea căsătoriei, prevăzute de actuala legislație a statului român și de cea a Bisericii Ortodoxe”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian”*, Universitatea București, VI (2006), pp. 385-424; Iulian Mihai L. Constantinescu, „Instituția căsătoriei și implicațiile ei canonice și juridice în societatea zilelor noastre”, accesibil în format on-line la adresa <http://www.crestinortodox.ro/drept-bisericesc/institutia-casatoriei-implicatiile-canonice-juridice-societatea-zilelor-noastre-69973.html>, accesat la 27.10.2011; Iulian Mihai L. Constantinescu, *De impedimentis matrimonii. De la acrivia canonică la iconomia bisericească*, Editura Universitaria, Craiova, 2011; Iulian Mihai L. Constantinescu, *Biserica și instituția căsătoriei. Condițiile administrării căsătoriei. Studiu juridico-canonic*, Editura Christiana, București, 2010; Iulian Mihai L. Constantinescu, *Instituția divorțului între legislația canonică și legislația civilă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, ș.a. Pentru textul Sfintelor Canoane, a se vedea: *Canoanele Bisericii Ortodoxe* - ediție bilingvă (greacă și română), trad. Răzvan Perșa, Basilica, București, 2018.

³ Alexis Carell, *Omul, ființă necunoscută*, Tedit, 1999.

clară dovadă în acest sens. Astfel, în categoria izvoarelor locale se regăsesc: *rânduielei bisericesti locale, obiceiul bisericesc, jurisprudența ortodoxă locală, hotărârile organelor de conducere ale Bisericilor locale și legislația de stat.*

Aspectul dinamic al acestor izvoare este determinat în principal de legislația de stat cu privire la căsătorie și viața de familie. Este cunoscut faptul că, în perioada bizantină, canoanele Bisericii, fără a părăsi fundamentul creștin, s-au armonizat și cu interesele de moment ale puterii civile⁴. Nu este mai puțin adevărat faptul că o parte însemnată din legislația statului bizantin a fost elaborată sub înrâurirea învățaturii creștine cu privire la lume și la om. Astfel, între puterea seculară și Biserica creștină a existat o colaborare permanentă în aria căsătoriei și a familiei. Bisericii i-au revenit responsabilitatea și dreptul de a exercita jurisdicția spirituală, în timp ce statul a exercitat controlul asupra statutului civil și militar, a reglementat moștenirea, întreținerea copiilor și a soților etc.⁵ Rămân peste vremuri normative pentru colaborarea dintre stat și Biserică în domeniul matrimonial prevederile din *Novelele* lui Justinian⁶, *Ecloga* lui Leon al III-lea și a fiului său Constantin⁷, *Prochiros Nomos* (879) a lui Vasile I⁸, *Epanagoga*⁹ (879-886), *Bazilicalele*¹⁰ și

⁴ Cf. Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1999, p. 63.

⁵ Cf. Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania*, pp. 63-64.

⁶ *Novellae*, Rudolf Schöll et Wilhelm Kroll (eds.), în *Corpus iuris civilis*, Tome III, Berlin, 1959.

⁷ *L'Éclogue des Isauriens*, trad. Constantin A. Spulber, Bibliothèque de Mühldorf, Cernautzi, 1929.

⁸ Edwin Hanson Freshfield, *A Manual of Eastern Roman Law. The Procheiros Nomos Published by the Emperor Basil I*, Cambridge University Press, Cambridge, 1928.

⁹ Karl Eduard Zachariae Von Lingenthal, *Collectio Librorum Juris Graeco-Romani Ineditorum: Ecloga Leonis Et Constantini, Epanagoge Basilii Leonis Et Alexandri*, Lipsiae, 1852.

¹⁰ Gustav Ernst Heimbach, *Basilicorum libri LX*, 6 vol., Leipzig, 1833-1870.

Novelele emise în timpul lui Leon VI Filosoful (886-912)¹¹ și ale lui Alexios I Comnenul¹² (1081-1118)¹³.

Tradiția simfonică bizantină¹⁴ a relației dintre stat și Biserică¹⁵ s-a menținut în lumea ortodoxă până în secolul al XIX-lea, când, sub influența iluminismului revoluției franceze, puterea statală laică și-a subordonat Biserica în materie de drept matrimonial, refuzând să mai recunoască valoarea juridică a actelor de stare civilă încheiate de Biserică. Dacă ne referim strict la arealul românesc, secularizarea actelor de stare civilă s-a realizat deplin în Țara Românească și Moldova în anii 1865-1866, iar pe teritoriul monarhiei dualiste abia în anul 1894.

În acest context, nu mai apare surprinzător faptul că, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în documentele ecleziastice, revine mereu îndemnul de a respecta „ordinăciunile împărătești”, și sunt prezente delimitări clare între aspectele religioase și cele civile ale dreptului matrimonial: „... o parte a căsătoriei este bisericască, iar cealaltă este mirenească. Partea cea bisericască din căsătorie este aceea ce alcătuiește taina căsătoriei precum este: Materia, Forma, Slujitoriul și Primitoriul căsătoriei. Partea cea mirenească din căsătorie cuprinde în sine relațiunile cetățene, casnice, care se fac prin contract civil. Despre partea bisericască a căsătoriei, adică despre taina nunții judecă stăpânirile bisericesti, precum este validitatea sau nevaliditatea tainei căsătoriei, pricinile de despărțire totală sau parțială a căsătoriilor, pricinile despre stricarea logodnei prin mire sau prin mireasă. Despre partea

¹¹ Pierre Noailles et Alphonse Dain, *Les Nouvelles de Léon VI le Sage. Texte et traduction (française)*, Paris, 1945.

¹² PG 127.

¹³ Cf. Paul Evdokimov, *Taina iubirii, sfințenia vieții conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, Editura Christiana, București, 1994, pp. 242-243.

¹⁴ Vezi și Steven Runciman, *Teocrația bizantină*, trad. din limba engleză și studiu introductiv Vasile Adrian Carabă, Editura Nemira, București, 2012.

¹⁵ Vezi Liviu Stan, „Relațiile dintre Biserică și Stat. Studiu istorico-juridic”, în *Revista Ortodoxia*, nr. 3-4, 1952, pp. 353-461.

politică a căsătoriei judecă stăpânirile politice precum sunt: zestre și alte tocmeli ale căsătoriei ...”¹⁶.

I. Familia și valorile ei în Codul civil

Numeroși specialiști în drept au preluat în lucrările lor o definiție dată căsătoriei de către juristconsultul roman Herennius Modestinus¹⁷. Potrivit acestuia, căsătoria este unirea bărbatului cu femeia, o comunitate pentru întreaga viață, împărțirea dreptului divin și uman¹⁸. Reținem din această definiție cele două dimensiuni ale legăturii dintre bărbat și femeie, atât pe cea religioasă, cât și cea civilă.

Legislația actuală din România, ca de altfel mai toate legislațiile de după revoluția franceză, nu mai definește căsătoria din punct de vedere religios. Legislația în uz consacră aspectul juridic-civil, impunându-se obligativitatea ca ceremonia religioasă să fie precedată de încheierea căsătoriei civile¹⁹. Pe de altă parte, există diferențe mari de raportare la căsătorie. În timp ce, pentru Biserică, căsătoria este o Taină,

¹⁶ Andrei baron de Șaguna, *Cunoștințe folositoare despre treburile căsătoriilor spre folosul preoțimii și a scaunelor protopopești*, Sibiu, 1854, § 10; Pentru detalii privind legislația civilă și ecleziastică vezi: *Legislația ecleziastică și laică privind familia românească din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, ediție de texte, studiu introductiv și note de Ioan Bolovan, Diana Covaci, Daniela Deteșan, Marius Eppel, Crinela Elena Holom, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2009.

¹⁷ Vezi William Smith, *Dictionary of Greek and Roman Biography and Mythology*, Volume II - EARINUS – NYX., Taylor and Walton, Upper Gower Street; John Murray, Albemarle Street, London, 1846, pp. 1108-1109.

¹⁸ Cf. Iulian Mihai L. Constantinescu, „Instituția căsătoriei și implicațiile ei canonice și juridice în societatea zilelor noastre”, *passim*.

¹⁹ Aceste aspecte sunt menționate în art. 48, al. 2 din Constituție și reluate în art. 259, al. 3 din Codul civil.

pentru stat, ea este un act juridic bilateral sau un contract. Din această perspectivă, nu putem să ne așteptăm la existența unei compatibilități depline între prescripțiile juridice și normele canonice. Cu toate acestea, pentru Biserică și pentru membrii ei, se păstrează obligativitatea respectării atât a legii, cât și a normelor canonice și disciplinare. Această raportare ne permite să identificăm aspectele pozitive pe care legislația civilă le cuprinde, dar și să subliniem zonele în care normele canonice le transcend pe cele juridice. De asemenea, se impune a evidenția cât de important este pentru regenerarea spirituală a societății ca nivelul moralității să întrecă, în acest caz, pe cel al legalității.

Dacă analizăm, chiar și sumar, prevederile din Codul civil, în special cele cu privire la familie, cuprinse în cartea a II-a, articolele 258-534, putem identifica cu ușurință aspectele pozitive, dar și pe cele negative, din perspectiva învățaturii de credință, a moralei și a normelor canonice ale Bisericii²⁰.

Printre aspectele pozitive ale problematicii largi a vieții de familie, reținem precizările cu privire la încheierea căsătoriei: diferența de sex (art. 272); interzicerea expresă a căsătoriei între persoane de același sex și nerecunoașterea căsătoriilor sau a parteneriatelor între persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate (art. 277); necesitatea exprimării consimțământului personal și liber (art. 271); interzicerea bigamiei (art. 273); interzicerea căsătoriei între rude atât în linie dreaptă, cât și în linie colaterală, până la al IV-lea grad de rudenie (art. 274), interzicerea căsătoriei fictive, în alte scopuri decât acela al întemeierii familiei (art. 295); îndatoririle soților (respect, fidelitate, sprijin moral), dar și îndatorirea de a locui împreună (art. 309); restricțiile privind adopția, în mod special interdicția pentru două persoane de

²⁰ Pentru o prezentare a elementelor comparative cu privire la familie, a se vedea Marieta Avram, Laura Marina Andrei, *Instituția familiei în Noul Cod Civil, manual pentru uzul formatorilor SNG*, București, 2010.

același sex de a adopta împreună (art. 462); îndatorirea de respect față de părinți (art. 485); limitarea măsurilor disciplinare luate de părinți împotriva copiilor (art. 489); obligația de a-i întreține pe părinți (art. 521 ș.u.).

Printre aspectele negative din perspectiva valorilor Bisericii creștine, reținem: lipsa unor prevederi cu privire la diferența de vârstă dintre viitorii soți sau vârsta maximă până la care se poate încheia o căsătorie, nereținerea în categoria impedimentelor la încheierea căsătoriei a rudeniei spirituale și a afinității sau cuscriei, relaxarea și înmulțirea procedurilor de divorț; neîngrădirea concubinajului și statutul egal al copilului născut în familie cu cel născut în afara familiei, alternativele cu privire la regimul matrimonial: comunitate legală/separație de bunuri/comunitate convențională, delicatele probleme bioetice generate de regimul filiației în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator (art. 441-447) ș.a.

Dintre aceste aspecte nereglementate în conformitate cu valorile morale creștine, ne vom opri doar asupra câtorva. Un prim aspect pe care îl vizăm este cel al vârstei matrimoniale. Dacă legislația prevede ca obligatorie în vederea încheierii căsătoriei vârsta minimă de 18 ani, doar în cazuri excepționale, existând posibilitatea încheierii căsătoriei pentru persoanele care au împlinit 16 ani²¹, nu există prevederi legale care să stabilească o limită maximă pentru încheierea căsătoriei. Ca urmare a acestui fapt, se pot căsători și persoane foarte înaintate în vârstă și chiar *in extremis*, înainte de moarte, uneori legalizându-se în acest fel situații preexistente. Legea nu stabilește nicio diferență maximă de vârstă între soți, chiar dacă există opinii ale juriștilor care avansează, în astfel de cazuri, ipoteza unei căsătorii fictive, încheiate în alte scopuri

²¹ Art. 272 din Codul civil prevede condițiile în care se poate accepta această excepție.

Notă asupra ediției

Prin volumul de față, se continuă publicarea unei serii de izvoare privind căsătoria și familia, valorificând atât legislația bisericească, ortodoxă, cât și cea laică din România, cu scopul explicit de a pune la îndemâna specialiștilor, dar și a tuturor celor interesați de acest subiect, un instrument de lucru care să permită abordări istorice, canonice și juridice cu privire la instituția familiei. Dacă în volumul precedent, ne-am oprit asupra materialului documentar din secolele XVII-XIX, de această dată avem în vedere legislația bisericească ortodoxă și laică apărută pe parcursul secolului al XX-lea și începutul veacului al XXI-lea, până în momentul editării acestei lucrări.

Materialele alese în vederea publicării oferă o înțelegere completă a tematicii abordate și pun în lumină dinamica reglementărilor bisericești și civile. Este vorba despre coduri, decrete, legi organice, regulamente și norme bisericești, hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, dar și articole răzlețe care privesc tematica din alte legi fundamentale sau organice.

Prin editarea acestui volum care se adresează, în egală măsură, istoricilor, teologilor și juriștilor, am dorit să contribuim la cunoașterea și asumarea fundamentelor juridice și canonice ale familiei în contextul mai larg al anului omagial dedicat de către Patriarhia Română pastorației părinților și copiilor.

Transcrierea textelor prezentei ediții are în vedere, în primul rând, necesitatea redării cu fidelitate a textelor legislative privind căsătoria și familia și, în al doilea rând, gruparea acestei legislații respectând tematica propusă, cu scopul vădit de a facilita studiul pentru cei interesați. Unele detalii

sau trimiteri de la notele de subsol au fost eliminate, lipsa lor fiind marcată prin [...].

Menționăm că textele propuse, ce reprezintă izvoare ale dreptului, urmează o ordine cronologică. De asemenea, legislația inclusă în acest volum este apropiată zilelor noastre și, în consecință, ținând cont de exigențele lectorului contemporan, nu au fost necesare intervenții asupra textului din punct de vedere morfologic, ortografic și ortoepic care să faciliteze lectura și înțelegerea conținutului.

În realizarea acestui volum am beneficiat de purtarea de grijă părintească, de încurajările și sprijinul ÎPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, cel care ne-a acordat și arhierasca binecuvântare în vederea publicării prezentului volum la Editura Doxologia, fapt pentru care ne exprimăm recunoștința noastră filială.

Mulțumim Bibliotecii Mitropoliei Moldovei și Bucovinei „Dumitru Stăniloae” și Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași pentru disponibilitatea de a sprijini logistic acest proiect, pentru promptitudinea cu care ne-au pus la dispoziție materialele bibliografice necesare.

Editorii

1. CODUL CIVIL, BUCUREȘTI, 1907¹

[...]

CAPITOLUL III.

Despre actele de căsătorie.

49. Înaintea celebrării căsătoriei oficerul stărei civile va face două publicațiuni, în interval de 8 zile, în zi de Duminică, înaintea ușei bisericeii enoriei și la ușa casei comunale.

Aceste publicațiuni și actul ce se va încheia întru aceasta, vor cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul ambilor viitori soți, calitatea lor de majori sau minori, și prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și mameilor. Acest act va mai cuprinde și zilele, locul și ora în care s'au făcut publicațiunile; el se va înscrie pe un singur registru care va fi numerotat și parafat, precum este prescriș la art 28, și care la finele anului urmează a se depune la grefa tribunalului de întâia instanță. (Civ. 50, 51, 55, 79, 80, 84, 152, 174, 175, 342, 434; Civ. Fr. 63).

50. Un extract după actul de publicațiune se va afișa pe ușa casei comunei, unde își au domiciliul viitorii soți și va rămânea afiș în tot intervalul publicațiunilor.

Căsătoria nu se va putea celebra, de cât după 3 zile libere de la cea de a doua publicațiune. (Civ. 174, 175; Civ. Fr. 64).

51. Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an de la cea din urmă publicațiune, atunci se vor face noi publicațiuni, după formele prescrișe mai sus la art. 49. (Civ. Fr. 65).

52. Opozițiunile la căsătorie se vor face în două exemplare subsemnate amândouă de însăș opozanții, sau de împuțerniciții lor prin procurațiune specială și autentică. Unul din exemplare, dimpreună cu copie după procurațiune, se va comunica părților în persoană, și în lipsă-le se va lăsa la

¹ C. Hamangiu, *Codul general al României*, volumul I - *Codurile*, Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 1907, pp. 121-164; 240-248.

domiciliul lor; iar cel-alt exemplar, asemenea cu copie după procurățiune, se va comunica oficerului stărei civile care va pune viza sa. (Civ. 23, 53, 55, 62, 153-161, 174; Civ. Fr. 66).

53. Oficerul stărei civile va trece pe scurt, în registrul de publicațiune, toate opozițiunile. Dacă acele opozițiuni se vor anula prin vre-o hotărâre judecătorească, sau prin vre-un act de retragere din partea celor ce le dedese, acea hotărâre sau act se va trece, pe scurt, pe marginea aceluiaș registru. (Civ. 62; Civ. Fr. 67).

54. La caz de opozițiune, oficerul stărei civile nu va putea celebra căsătoria până ce nu i se va face formal cunoscut anularea opozițiunii, prin retragerea celui ce a dat-o, sau prin hotărâre de judecată.

Oficerul stărei civile, care va urma în potrivă, va fi osândit la o amendă de 300 lei și la despăgubirea de toate cheltuielile și pagubele urmate părților. (Civ. 62, § 7, 174; Civ. Fr. 68).

55. Dacă nu s'a ivit vre-o opozițiune, se va menționa aceasta în actul de căsătorie și dacă publicațiunile au fost făcute în mai multe comune, părțile vor înfățișa certificatele fiecărei comune la funcționarul stărei civile spre a constata neviuirea de opozițiuni. (Civ. 62 § 7; Civ. Fr. 69).

56. Oficerul stărei civile va cere și va lua actele de naștere ale ambilor viitori soți.

Dacă însă va fi cu neputință a le avea, atunci se va îndeplini lipsa acestor acte prin alte dovezi de la locul nașterii sau al domiciliului lor. (Civ. 57, 59, 87, 138; Civ. Fr. 70).

57². Dovezile ce vor îndeplini lipsa actelor de naștere sunt: declarațiunea a 5 martori, bărbați sau femei, rude sau nu

² Legea din 8 Mart. 1875, pentru modificarea art. 57, 58 și 59 c. civ.

Art. unic: „Actul prevăzut la art. 57 și 58 din codul civil, va avea deplină tărie, pentru persoanele domiciliat în comunele ce nu sunt reședințe de tribunal, în urma legalizării primarului comunei care va asculta declarațiunile cerute de art. 58 a martorilor prevăzuți în art. 57.

ai viitorilor soți, care va cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul viitorilor soți, locul și, pe cât se va putea mai nimerit, epoca nașterii și cauza pentru care nu s'a putut înfățișa actul de naștere.

Martorii vor subscrie acea declarațiune, care se va legaliza de primarul comunei, și, dacă vre-unul din martori nu va sci, sau nu va putea subscrie, se va face mențiune despre aceasta în acel act. (Civ. 56, 58, 138; Civ. Fr. 71).

58. Actul de dovedire se va înfățișa tribunalului de întâia instanță al județului, unde trebuie să se săvârșească căsătoria. Tribunalul, ascultând concluziunile procurorului³, va face sau va refuza legalizațiunea lui, după aprecierea ce va da declarațiunilor martorilor și împrejurărilor ce au împedecat înfățișarea actului de naștere. (Civ. 60; leg. jud. ocoale 62; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 72).

59. Actul autentic despre consimțământul tatălui, mamei, moșului (bunicului) și moașei (bunei), sau, în lipsă-le, despre consimțământul familiei, va cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul viitorilor soți și a tuturor acelor ce vor fi luat parte la acest act; precum și gradul înruderii lor⁴. (Civ. 131-134, 142, 164, 165, 1171; C. p. 162; Civ. Fr. 73).

60. Căsătoria se va celebra în comuna, în care unul din soți va avea domiciliul său.

Aceste declarațiuni se vor face sub prestare de jurământ și primarul va constata, în procesul-verbal ce va redacta, îndeplinirea acestor formalități.

Actul prevăzut la art. 59 din codul civil, pentru aceleași persoane, va avea deplină putere ca act autentic, în urma legalizării primarului.

³ Prin art. 2 al legii din 29 Oct. 1877 asupra atribuțiunilor Ministerului public, concluziunile Procurorului în această materie, nu mai sunt necesare. A se vedea și nota de la art. 57 cod. civ.

⁴ A se vedea nota de la art. 57. cod. Civ.

Acest domiciliu, întru cât privește căsătoria, se va stabili prin o reședință de 6 luni continue într'o comună. (Civ. 73 ur., 87 ur., 151, 173; Civ. Fr. 74).

61. În ziua hotărâtă de părțile ce voesc a se însoți, după expirarea termenului de publicațiuni, oficerul stărei civile, în casa comunală, în prezența de 4 martori, rude sau străini, va da citire părților de actele sus menționate, relative la statul civil al părților și la formalitățile căsătoriei, și le va citi capitoul VI a titlului *Despre căsătorie, despre drepturile și datoriile respective ale soților*; el va interpela pe viitorii soți, precum și persoanele care autorizează căsătoria, de vor fi de față, să declare dacă s'a făcut vre un contract de căsătorie și, la caz de afirmativă, data acestui contract precum și numele și reședința autorității, care l'a legalizat. Oficerul stărei civile va primi, după aceasta, declarațiunea fie-căreia părți, una după alta, că voesc a se căsători. El va pronunța în numele legeri, că părțile sunt unite prin căsătorie și va redigea îndată act despre această. (Civ. 24, 49, 51, 151, 173, 194-208; Const. 22; C. p. 162, 166, ur.; Civ. Fr. 75).

62. În actul de căsătorie se va cuprinde:

I. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naștere și domiciliul fie-căruia din soți. (Civ. 21).

II. De sunt majori sau minori. (Civ. 21, 342, 434).

III. Prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și ale mamelor lor.

IV. Consimțământul taților și al mamelor, bunilor sau al bunelor sau al familiei, în cazurile cerute de lege. (Civ. 131-133, 164, 165).

V. Actele respectoase, dacă acestea s'ar fi făcut. (Civ. 134-138).

VI. Publicațiunile în diferite domiciliuri. (Civ. 49-51, 174).

VII. Opozițiunile, de ar urma niște asemenea, revocarea acestora, sau mențiunea că nu s'a arătat opozițiune. (Civ. 52, 55, 153-161).

VIII. Declarațiunea părților contractante că se iau de soți, și pronunțarea uniunii lor de către oficerul public. (Civ. 129).

IX. Prenumele, numele, etatea, profesiunea și domiciliul fie-cărui din martori, precum și declarațiunea de sunt rude sau afini ai soților, de ce anume parte și grad. (Civ. 21, 24, 660, ur).

X. Declarațiunea ce s'a făcut asupra interpelațiunii prescise de articolul precedent, că a urmat sau nu contract de căsătorie și, pe cât se va putea, data contractului, de există, precum și numele și locul reședinței autorității care l'a legalizat; toate acestea, sub pedeapsă contra oficerului stărei civile de amenda prescristă la articolul 54. În caz când declarațiunea s'ar fi omis, sau greșit, rectificațiunea actului, în ceea ce privește omisiunea sau greșeala, se va putea cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părților interesate, în conformitate cu articolul 84 al acestui codice. (C. com. 19, 20; leg. 29 Oct. 77; Civ. Fr. 76).

[...]

CAPITOLUL IV⁵.

Despre privegherea copiilor minori ai tatălui care a dispărut

124. Dacă tatăl dispărut a lăsat copii minori, făcuți cu soția sa înaintea plecării sale, mama va avea privegherea asupra lor și va exercita toate drepturile bărbatului în privința educațiunii și a administrațiunii averii lor. (Civ. 132, 325, 327, 330, ur., 343; C. Com. 10; Civ. Fr. 141).

125. Dacă mama va fi încetat din viață în timpul de șase luni din ziua când tatăl a dispărut, sau dacă ea ar muri, mai înainte de a se declara absența la tribunal, privegherea copiilor se va încredința de către consiliul de familie la ascendenții

⁵ În textul francez înaintea cap. IV, se află cap. III, secțiunea III, coprinzând art. 139-140 sub titlul: „*Efectele absenței relative la căsătorie*”, care a fost suprimat de legiuitorul român.

cei mai apropiați, și în lipsa lor unui tutore provizoriu. (Civ. 352, 355; Civ. Fr. 142).

126. Tot astfel se va urma și în cazul când unul din soți, dispărând, ar fi lăsat copii minori din altă căsătorie. (Civ. 125; Civ. Fr. 143).

TITLUL V.

Despre căsătorie

CAPITOLUL I.

Despre însușirile și condițiunile necesarii spre a se putea săvârși căsătoria

127. Nu este ertat bărbatului înainte de 18 ani și femeii înainte de 15 ani să se căsătorească⁶. (Civ. 128, 166, ur., 948; Civ. Fr. 144).

128. Numai Domnul⁷ poate da dispense de vârstă pentru motive grave. (Civ. 150; leg. 15 Mart. 81; Civ. Fr. 145).

129. Nu este căsătorie când nu este consimțământ. (Civ. 162, 163, 183, 184, 953; Civ. Fr. 146).

130. Nu este ertat a trece în a doua căsătorie fără ca cea dintâi să fie desfăcută. (Civ. 153, 166, 169, 172, 183, 184, 210; c. p. 271; Civ. Fr. 141).

131. Băiatul care nu are vârsta de 25 de ani deplini, precum și fata care n'are vârsta încă de 21 ani deplini, nu se poate căsători fără consimțământul tatălui și al mamei.

La caz de dezbinare între tată și mamă, consimțământul tatălui este de ajuns. (Civ. 59, 132, 141, 142, 164, 165, 168; C. p. 162; Civ. Fr. 148).

132. Dacă tatăl sau mama au murit, sau dacă unul din ei se găsește în neputință d'a manifesta voința sa, consimțământul celuilalt este de ajuns pentru săvârșirea căsătoriei. (Civ. 98, ur.; 124, 133, 138, ur., 164, 456; C. p. 162; Civ. Fr. 149).

⁶ În art. corespunzător francez 144, după cuvântul „ani” vine imediat vorba „împliniți” (révolus).

⁷ A se citi: *Regele*. Prin legea din 15 Martie 1881, titlul de *Domn* al capului statului este schimbat în acela de *Rege*.